

Viar Estudio Arquitectura

УРБАНИСТИЧКА КОМПОЗИЦИЈА ПРИРУЧНИК ЗА ПРЕДМЕТ

ШКОЛСКА ГОДИНА 2016/17

УРБАНИСТИЧКА КОМПОЗИЦИЈА

2. година основних студија архитектуре, 3. семестар

Број часова: 1+2, 4 ECTS

Предавања	др Невена Новаковић, доцент	 nnovakovic@agfbl.org
Вјежбе	Анита Милаковић, виши асистент	 azrnic@agfbl.org
	др Дијана Симоновић, доцент	 dsimonovic@agfbl.org
	др Невена Новаковић, доцент	

Циљ изучавања предмета је развијање знања и вјештина за бављење проблематиком обликовања урбанистичке композиције. Предмет се бави основним принципима компоновања архитектонске и урбанистичке структуре са аспекта ликовног обликовања форме и образаца употребе отворених градских простора. Студенти се упознају са основним елементима просторне структуре града и најважнијим факторима који утичу на њен визуелни идентитет, читљивост и интегралну вриједност у односу на локални контекст и град у цјелини.

Облици наставе

Настава се одвија кроз мултимедијална предавања, активан рад на вјежбама, теренски рад, и активан рад студената ван учионице. Предмет развија капацитете студената за тимски и индивидуални рад и подржава учење кроз постављање заједничког циља и одговорности појединаца у успјеху цијеле генерације.

Студенти раде три повезана задатка који воде ка трансформацији одређене просторне цјелине, отвореног јавног простора и урбане форме, а просторна интервенција је подређена закључцима истраживања урбаног простора и литературе.

Први графички задатак код студената развија вјештине анализе урбане форме и композиције и разумијевање односа између урбане форме и активности у отвореном простору. Други графички задатак развија вјештине обликовања урбанистичке композиције и знање о основним техникама тродимензионалног моделовања простора. Трећи задатак се фокусира на вјештине презентације креативних идеја и инжењерских рјешења трансформације простора.

Исходи учења

- Познавање метода мапирања и анализе елемената урбанистичке структуре, као што су просторне цјелине, просторни обрасци, просторне доминанте;
- Познавање метода мапирања и анализа доминантних образаца употребе отворених градских простора;
- Познавање метода мапирања и анализа основних карактеристика урбанистичке композиције, као што су (а)симетрија, хармонија, ритам, равнотежа и боја;
- Знање о концептима и теоријама о визуелним елементима и композицији у ликовним умјетностима, архитектури и урбанизму;
- Развој вјештина обликовања урбанистичке композиције кроз тродимензионално варијантно моделовање;

- Развој вјештина дефинисања и графичког представљања концепта просторне интервенције на основу резултата истраживања;
- Развој вјештина групног и индивидуалног рада, као и вербалне и текстуалне презентације резултата истраживања и дизајна.

Садржај предавања

- Појам композиције у ликовним умјетностима, архитектури и урбанизму;
- Садржај и однос концепата урбана структуре, форме и урбанистичке композиције;
- Просторна перцепција и доживљај у отвореним градским просторима;
- Основни елементи урбане структуре и њихова композиција: улица и јавни простор;
- Основни елементи урбане структуре и њихова композиција: групације и склопови;
- Односи визуелних и просторних елемената у урбанистичкој композицији: пропорције и размјера;
- Односи визуелних и просторних елемената у урбанистичкој композицији: ритам, равнотежа и контраст;
- Боја у урбанистичкој композицији и детаљи мјеста;
- Анализа урбане форме и композиције на одабраним примјерима;
- Важније теорије о урбанистичкој композицији.

ЛИТЕРАТУРА

Alexander, Christopher, Sara Ishikawa, Murray Silverstein, Maw Jacobson, Ingrid Fiksdahl-King, Shlomo Angel. 1977. *A Pattern Language. Towns. Buildings. Construction*. New York: Oxford University Press.

Baker, Geoffrey. 1996. *Design Strategies in Architecture. An approach to the analysis of form*. New York and London: Van Nostrand Reinhold, E&FN SPON.

Bazik, Dragana. 1995. *Ponuda gradske scene - potencijali mikro prostora grada*. Beograd: Arhitektonski fakultet Univerziteta u Beogradu.

Bazik, Dragana. 1995. *Scenario života u gradu: proces nastajanja gradske scenografije*. Beograd: Arhitektonski fakultet Univerziteta u Beogradu.

Ching, Francis D.K. 2015. *Architecture. Form, Space and Order*. Wiley: New Jersey.

Cullen, Gordon. 1990. *Gradski pejzaž*. Beograd: Građevinska knjiga.

Gehl, Ian. 2011. *Life Between Buildings. Using Public Space*. Washington: Island Press.

Krier, Rob. 1991. *Architectural composition*. London: Academy Edition.

<http://robkrier.de/architectural-composition.php#page-004-005>

Lynch, Kevin. 1974. *Slika jednog grada*. Beograd: Građevinska knjiga.

Peić, Matko. 1971. *Pristup likovnom djelu*. Zagreb: Školska knjiga.

Polić, Darko i Goran Petrović (ur.). 2008. *Priručnik za urbani dizajn*. Beograd: Orion Art.

Radović, Ranko. *Forma grada. Osnove, teorija i praksa*. Beograd: Građevinska knjiga.

Vasić, Pavle. 1988. *Uvod u likovne umetnosti*. Beograd: Univerzitet umetnosti u Beogradu.

ПЛАН И САДРЖАЈ РАДА НА ПРЕДМЕТУ

ГРАФИЧКИ РАД					70
	тема	резултат	трајање	начин	поени
1	Концепт урбанистичке композиције	графички рад 1. дио	4 седмице презентација/ предаја рада 17.03.2017.	групно	20
2	Приказ тродимензионалног доживљаја простора	графички рад 2. дио	4 седмице презентација/ предаја рада 13.04.2017.	групно	20
3	Дизајн градског кварта	графички рад 3. дио	7 седмица презентација 26.05.2017. предаја рада 09.06.2017.	индивидуално	30

КОЛОКВИЈУМ					15
	тема	резултат	трајање	начин	поени
1	Теоријско истраживање на задату тему	семинарски рад	8 седмица 05.05.2017.	групно	15

Оцјена 8 - студент се ослобађа полагања завршног испита и добијени поени се преносе у поене за испит.

ЗАВРШНИ ИСПИТ					15
	тема	резултат	трајање	начин	поени
1	Завршна стеченог знања провјера	Тест	У термину испитних рокова	индивидуално	15

Студент мора добити позитивну оцјену из свих предиспитних обавеза (графички радови и колоквијум) и присуствовати на предавањима и вјежбама 80% да би остварио право на потпис и полагање испита.

Мале урбане сензације (Богдан Богдановић, 1958)

СЕМЕСТРАЛНИ ГРАФИЧКИ ПРОЈЕКАТ

Састоји се од три дијела који се раде у току семестра, али који заправо представљају један цјеловит пројекат дизајна градског кварта. Графички задаци се раде у тимовим од максимално три члана, док се трећи ради индивидуално.

Сви тимови се баве истом градском локацијом. Циљ семестралног графичког пројекта је редизајн градског кварта у Бањалуци. Тежиште промишљања простора су просторни/визуелни елементи и принципи њиховог организовања у **композициону цјелину**. Међутим, сви тимови имају **заједнички програм** који треба да постигну кроз пројекат.

У обликовању **урбане форме** треба обавезно укључити образце:

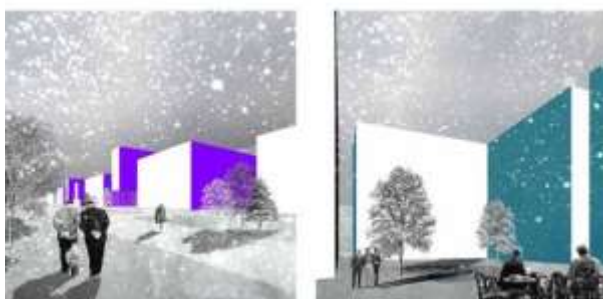
Објекте у низу са колонадом,
Доминантну вертикалну форму,
Капију сусједства у слободној интерпретацији;

У обликовању **отворених јавних простора** треба обавезно укључити образце:

Штанд продаваца кестења,
Мјесто дјечије игре (или континулани простор игре)
Фонтану,
Сједење у јавном простору.

archplatforma.ru

ПРВИ ДИО ГРАФИЧКОГ ПРОЈЕКТА | 20 поена

| 3 седмице + презентација 17.03.2017. = 4 радне седмице |

КОНЦЕПТ УРБАНИСТИЧКЕ КОМПОЗИЦИЈЕ

ТЕМА. До поставке концепта урбанистичке композиције се долази критичким промишљањем затеченог стања структуре и функција појединачних објеката, 'потеза', отворених простора и цјелине коју заједно формирају.

Посебно обратити пажњу на:

- Карактеристике матрице кварта (**форме** градских блокова/цјелина, форме објеката, однос изграђеног и неизграђеног простора);
- Структуру **зелених простора** (заступљеност појединачних зелених простора и њихову међусобну повезаност);
- Карактеристике **'интерфејса'** урбане структуре (контуре отворених простора, распоред и концентрација улаза у објекте, денивелација улаза, визуелна повезаност унутрашњег и вањског простора).
- **Мреже** пјешачких и бициклических токова (линије пјешачких и бициклических кретања, интензитет употребе и хијерахија, мјеста интензивних укрштања и задржавања);
- Функционални склоп/**микс** приземне етажне просторног обухвата;
- Различите **кориснике** простора у погледу њихове покретљивости, потреба и активности.

По потреби користити **технику мапирања** за детаљнију анализу наведених карактеристика урбаног простора, приликом формирања концепта композиције.

ПРЕЗЕНТАЦИЈА. У четвртој седмици семестра тимови презентују своја истраживања и концепт композиције градског кварта. Графички рад се предаје на **формату 50X35 cm**.

ГРАФИЧКИ САДРЖАЈ РАДА

1. МАКЕТА

Макету постојећег стања градског кварта студенти израђују на нивоу генерације, Р 1:500. Сврха макете је анализа постојеће урбане форме и преиспитивање приједлога нове композиције простора унутар контекста који се не трансформише.

Макете приједлога нове композиције тежишне цјелине израђује свака група посебно и поставља у заједничку макету контекста која је претходно направљена, **Р 1:500. Размишљати у варијантама!**

2. ОСНОВУ КОМПОЗИЦИОНОГ РЈЕШЕЊА кварта, **Р 1:500**

У основи се цртају кровови објеката са јасном ознаком објеката који се задржавају у постојећем стању, објеката који се уклањају и простора који се трансформише. Основа представља цртеж постојећег стања кварта са јасном графичком презентацијом будућих намјера (форме објеката, блокова, цјелина, улица, комуникација, отворених простора и функција) и позиције обавезних образаца.

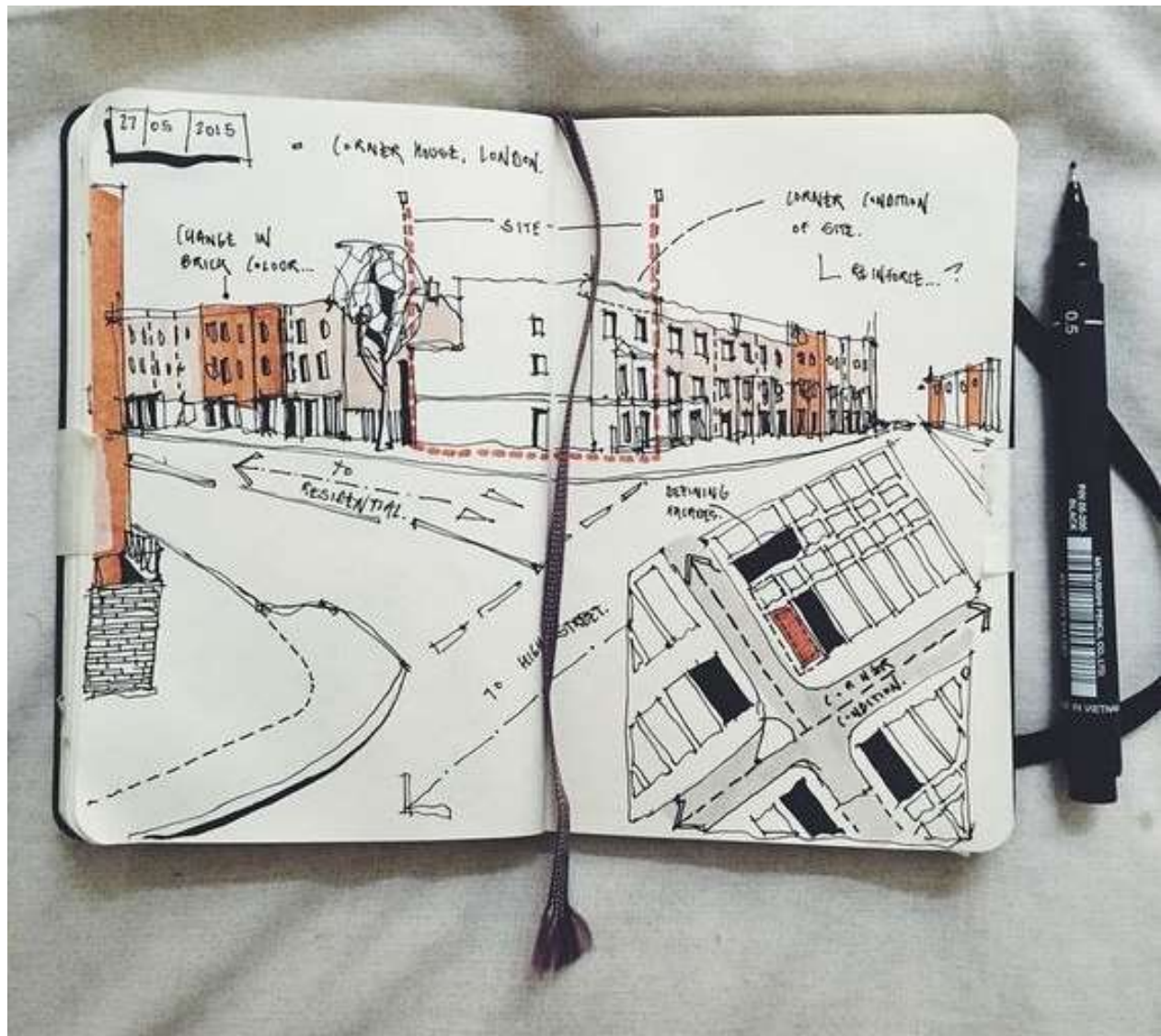

3. Приказ приједлога композиције у ДВА ТРОДИМЕНЗИОНАЛНА КАДРА

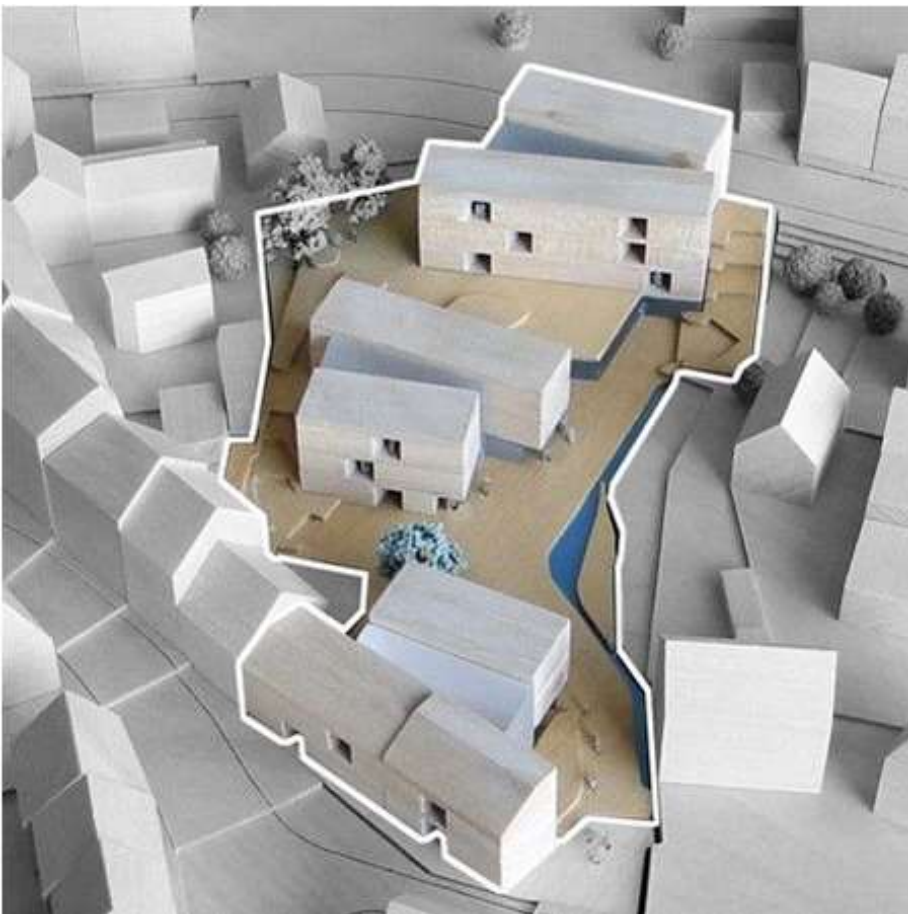
Прикази могу бити у форми фотомонтаже, скице, модела, а треба да илуструју основну намјеру у трансформацији композиције и новог квалитета активности у отвореном простору. Кадрове је потребно пажљиво одабрати са фокусом на кључна мјеста трансформације.

4. ТЕКСТУАЛНО ОБЈАШЊЕЊЕ намјера

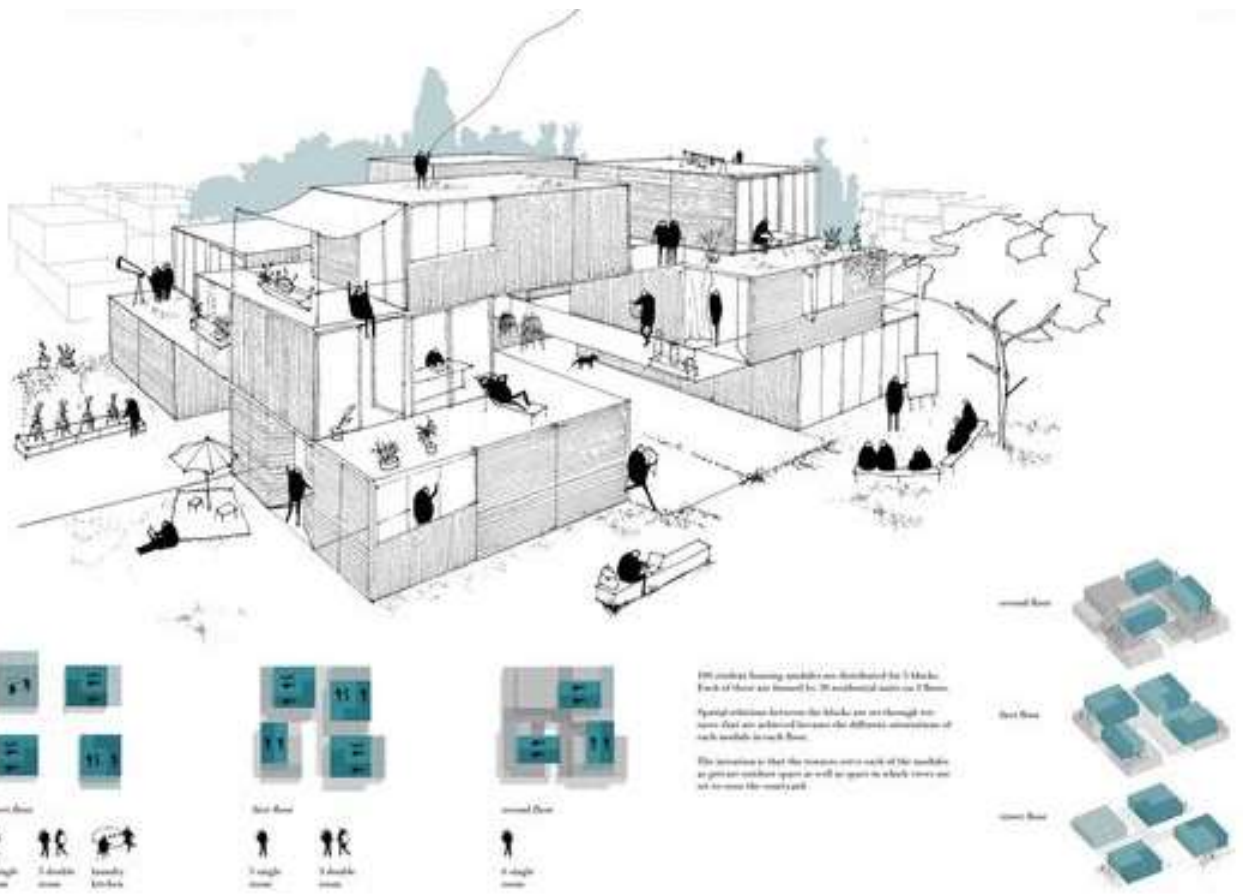
Кратак текст у тезама о кључним намјерама трансформације простора које прате дијаграми, скице, шеме, фото-монтаже и сл.

<https://www.pinterest.com/pin/552816922993101821/>

<https://www.pinterest.com>

<https://www.pinterest.com>

ДРУГИ ДИО ГРАФИЧКОГ РАДА | 20 поена

| 3 седмице + презентација 13.04.2017 = 4 радне седмице |

ПРИКАЗИ ТРОДИМЕНЗИОНАЛНОГ ДОЖИВЉАЈА ПРОСТОРА

ТЕМА. Тема графичког задатка је тродимензионални приказ и преиспитивање претходно предложене композиције градског кварта **из људске перспективе**. Прикази садрже основне масе свих постојећих објеката и структура у који се уграђују **варијантне комбинације** нових. Разматрају се варијанте односа ширине улице и висине објеката, ритма ширине и висине фронтова објеката, употребе боје, позиције доминанти, пропорција урбаних цјелина и објеката и сл. У приказима треба јасно да се распознају постојећи и нови објекти и други просторни елементи. Тежиште задатка је на варијантним рјешењима поставке основних маса објеката и структура, али пожељно је преиспитивање варијанти поставке секундарне пластике и боја које утичу на карактер и амбијент простора.

ПРЕЗЕНТАЦИЈА. У осмој седмици семестра тимови презентују своја истраживања кроз објашњење основних дилема, њихових варијантних рјешења и усвојене композиције градског кварта. Други графички рада се предаје на **формату 50X35 cm**.

ГРАФИЧКИ САДРЖАЈ РАДА

1. ТРОДИМЕНЗИОНАЛНИ ПРИКАЗИ композиције из људске перспективе

Користити једну од техника или комбинацију перспективне скице/цртежа, фотографија макете, фото-монтаже, софтверског модела, и сл. и приказати постојеће стање и минимално **три ВАРИЈАНТЕ** композиције простора кроз све задате визууре:

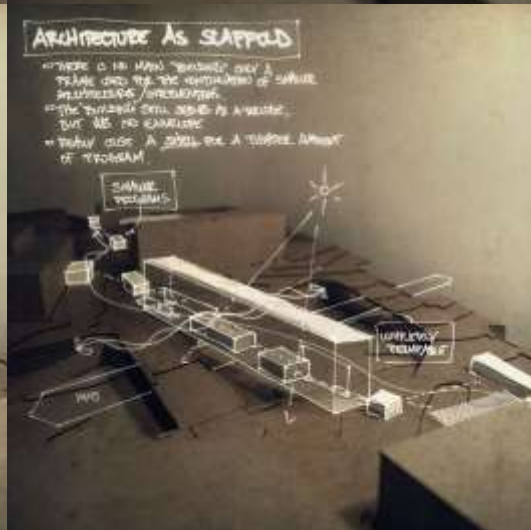
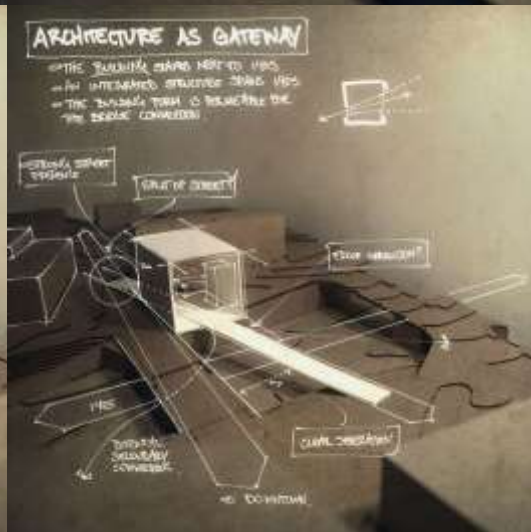
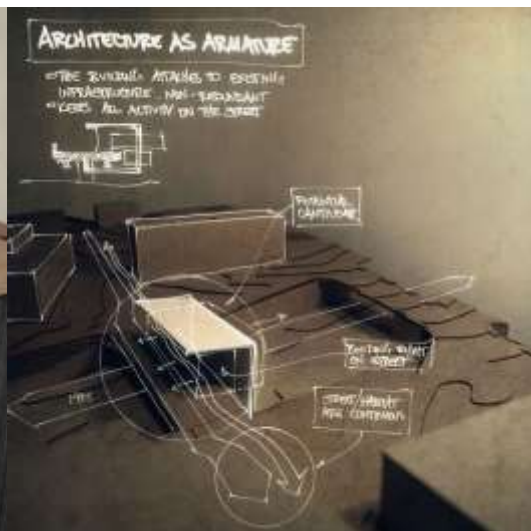
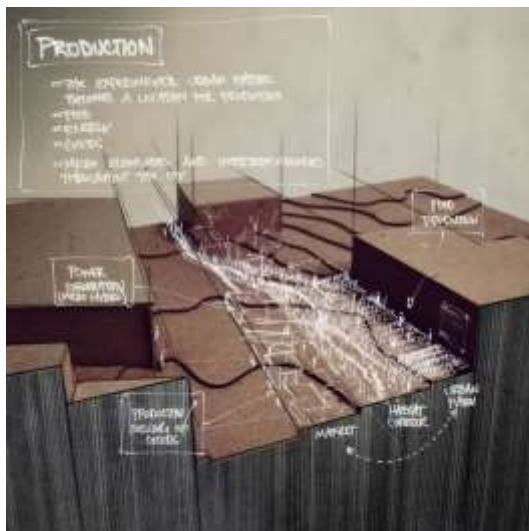
- А. **Дубинска визура** (поглед дуж улице – виде се оба улична фронта у перспективи),
- Б. **Панорамска визура** (широко-угаони поглед на угао блока - виде се оба улична фронта у перспективи),
- В. **Централна визура** (поглед из отвореног простора, сцена).

Позицију посматрача и правац погледа означити на умањеном приказу основе локације.

Варијантни прикази композиције треба да настану из дилема и промишљања проблема и идеја о простору, а не као формално задовољавање броја варијантних приказа!

2. МАКЕТА

Макета урбанистичке композиције представља финални тродимензионални приказ цјеловитог кварта према одабраном рјешењу, након разматрања варијанти у претходном дијелу задатка (једна одабрана варијанта, комбинација елемената из различитих варијанти или нова четврта варијанта), **Р 1:500**.

<http://arch-student.com/>

ТРЕЋИ ДИО ГРАФИЧКОГ РАДА | 30 поена

| 6 седмица + презентација 26.5.2017. = 7 радних седмица |

КОМПОЗИЦИОНО РЈЕШЕЊЕ

ТЕМА. Графички задатак се ради индивидуално. Представља посљедњу фазу у редирајну простора и прецизно цртање композиционог рјешења **одабраног сегмента** локације.

ПРЕЗЕНТАЦИЈА. У тринаестој седмици семестра студенти презентују финални резултат графичког пројекта кроз објашњење постигнутих „малих урбанистичких сензација“. Трећи дио графичког рада се предаје на **формату 50X35 cm.**

ГРАФИЧКИ САДРЖАЈ РАДА:

1. Цртеж ОСНОВЕ партера одбраног ужег обухвата локације са кровним равнима, Р 1:500
2. Цртежи два ПРЕСЈЕКА, Р 1:500
3. ТРОДИМЕНЗИОНАЛНИ ПРИКАЗ композиције у одабраној техници
4. БОНУС - графички прикази развоја концепта, истраживачке скице и цртежи који су настали током семестра и који додатно објашњавају пројекат редирајна

